

ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှု နှင့် ဘေးအန္တရာယ် ကျရောက်မှု အခြေခံသဘောတရားများ

အခြေခံအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်များ

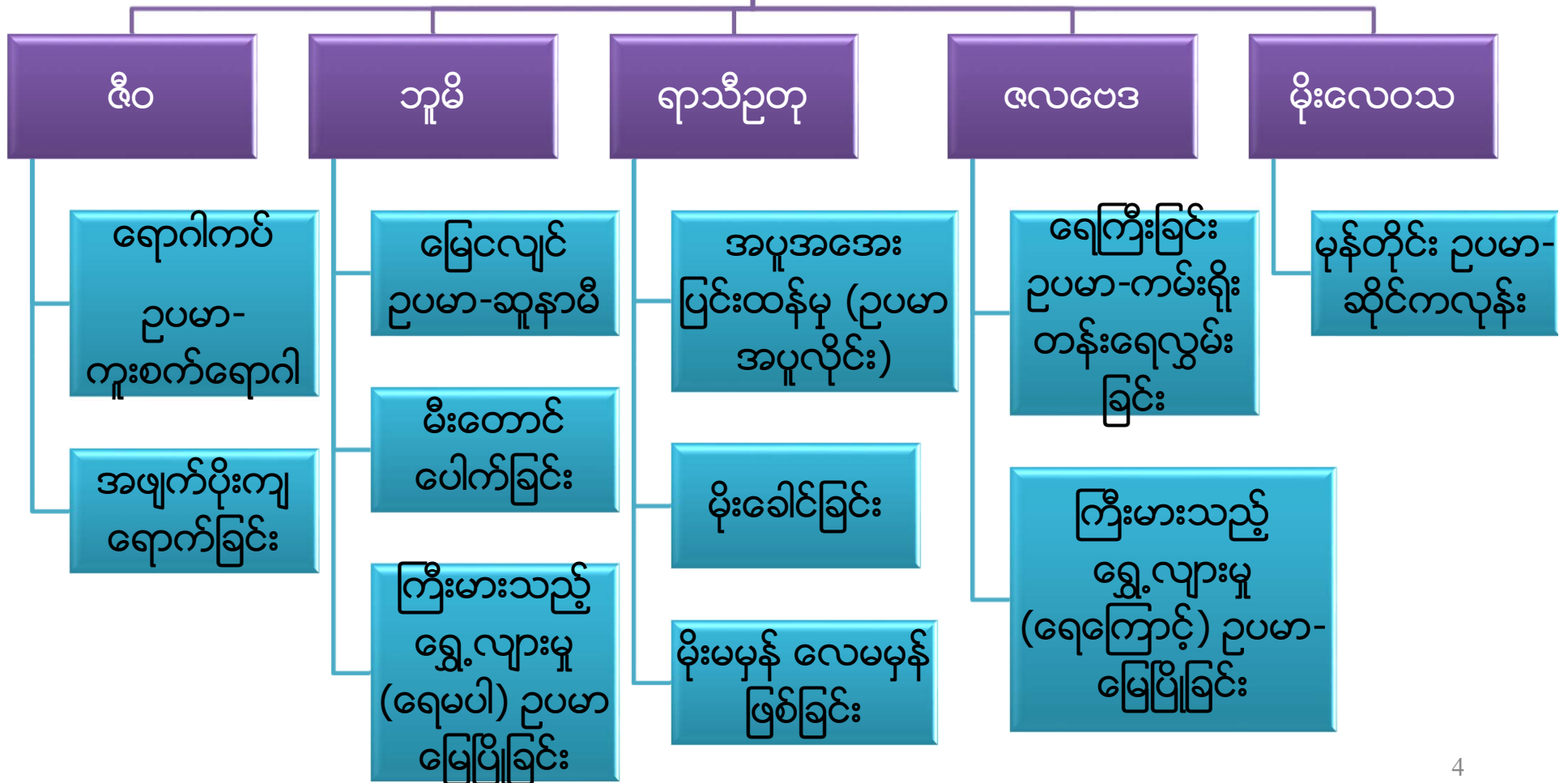
- ✓ မိုးလေဝသ - ဆိုသည်မှာ နေရာဒေသ တစ်ခု နှင့် အချိန်ကာလ တစ်ခု တွင် ဖြစ်ပေါ်နေသော လေထုမြေထု၏ အခြေအနေကို ဆိုလိုသည်။ (ဥပမာ တစ်ရက်အတွင်း ၊ တပတ် အတွင်း၊ တစ်လ အတွင်း ပြောင်းလဲနိုင်သော ဖြစ်နိုင်ချေ ...ပူခြင်း၊ တိမ်ထူခြင်း၊ ခြောက်သွေ့ခြင်း၊ နေရောင်ခြည်၊ လေ၊ မိုး စသဖြင့်)
- ✓ ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှု - ဆိုသည်မှာ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် ဒေသတွင်းဆိုင်ရာ ရာသီဥတု ပုံစံ များ ပြောင်းလဲမှု ကို ဆိုလိုသည်။ (ဥပမာ ၁၀ နှစ် အတွင်း အပူချိန် တိုးခြင်း၊ နှစ် ၃၀ အတွင်း မိုးရေချိန် ကျဆင်းခြင်း၊ မုန်တိုင်းနှင့် ဆိုက်ကလုန်း များ ကျရောက်ခြင်း)
- ✓ ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှု၏ သက်ရောက်မှုများ (climate change impact) - ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု၏သက်ရောက်မှုများသည် ကာလတို (သို့) ကာလရှည် သက်ရောက်မှု ဖြစ်စေနိုင်သည်။ ထို့ပြင် သက်ရောက်မှုများသည် တခြားသော ကဏ္ဍ များကို လည်း တိုက်ရိုက် (သို့) သွယ်ဝိုက်ပြီးသော် လည်းကောင်း ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။

အခြေခံအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်များ

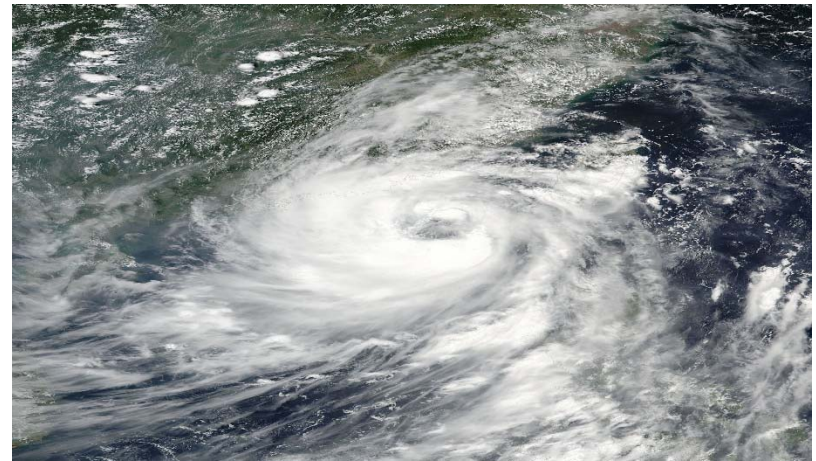
- ✓ **ဘေးအန္တရာယ် (hazard)** - သဘာဝလွန် ဖြစ်စဉ် (သို့) လူသားတို့၏ လုပ်ဆောင်မှုများကြောင့်၊ ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှု များကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သော ဖြစ်ရပ်၊ သို့မဟုတ် အန္တရာယ် ဖြစ်စေမှု ကို ခေါ်သည်။
- ✓ **ဘေး (disaster)** - လူ့အသက်အိုးအိမ်စည်းစိမ်နှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ဆုံးရှုံးမှုများကို ဖြစ်စေပြီး ၊ ထိခိုက်ခံရသူများ၏ လက်ရှိစွမ်းအားနှင့် ပြန်လည်ထူထောင်နိုင်စွမ်းမရှိတော့ လောက်အောင်၊ ရပ်ရွာ/လူမှုအသိုင်းအဝိုင်း တစ်ခုလုံး၏ ကြီးမားစွာ ပျက်စီးဆုံးရှုံးခြင်းကို ဆိုလိုသည်။
- ✓ **ဘေး (Disaster)** - ဘေးအန္တရာယ်များ(hazards) x ထိခိုက်လွယ်မှု အခြေအနေများ (vulnerability) x ဆိုးရွားသည့်အကျိုးဆက်များအား လျော့ချနိုင်ရန်အတွက် စွမ်းဆောင်ရည်များ (capacity) မလုံလောက်မှု တို့၏ ရလဒ် ဖြစ်ပါသည်။

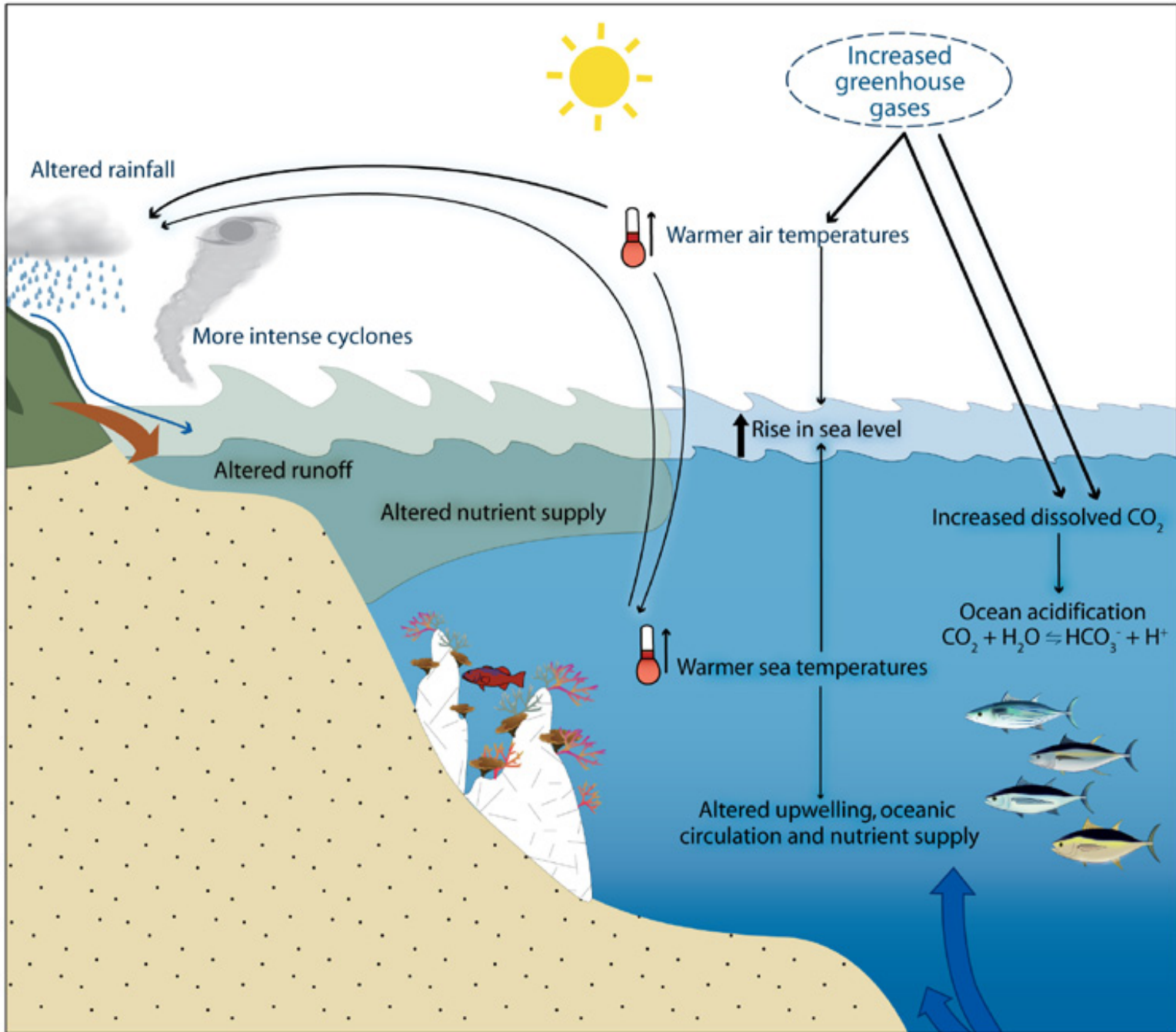
ဘေးအန္တရာယ်အမျိုးအစားများ

သဘာဝဘေး
အန္တရာယ်

ရာသီဥတု ပြောင်းလဲမှု၏ သက်ရောက်မှုများ (ဥပမာ)

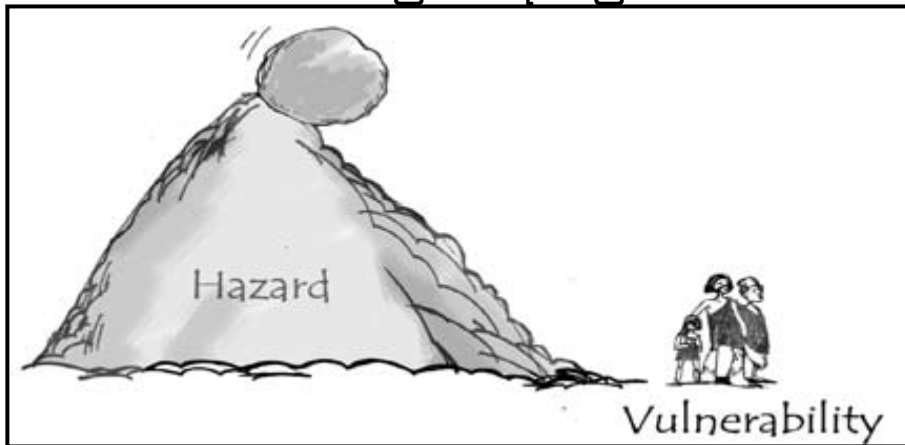

အခြေခံအဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်များ

- ✓ အန္တရာယ်ကျရောက်ခြင်း (Risk) – ဘေးအန္တရာယ် တစ်စုံတစ်ခု၏ သက်ရောက်မှု ကြောင့် (Hazard) ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် ပတ်ဝန်းကျင် ဆိုင်ရာ များပေါ်တွင် ထိခိုက်လွယ်မှု ကို ဖြစ်စေခြင်း ကို ဆိုလိုသည်။

အန္တရာယ်ကျရောက်နိုင်ခြေ (Risk) = ဘေးရန်/အန္တရာယ်များ (hazards) ဖြစ်ပွားမှု x ထိခိုက်လွယ်မှု (vulnerability) ဖြစ်ပေါ်နိုင်ခြေ

ကပ်ဘေးကျရောက်သည့် အခြေအနေ

အန္တရာယ်ကျရောက်နိုင်ခြေရှိသည့် အခြေအနေ

Type of hazards (ဘေးအန္တရာယ် အမျိုးအစားများ)

gg77260523 GoGraph ©

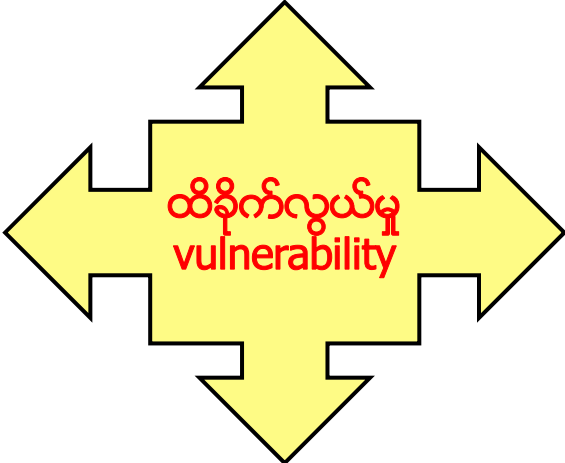
Disaster (ဘေး)

ထိခိုက်လွယ်မှု (Vulnerability) သည် ရှုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ၊ လူမှုရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် ပတ်ဝန်းကျင် ဆိုင်ရာ များပေါ်တွင် ထိခိုက်လွယ်မှု ကို ဖြစ်စေခြင်း ကို ဆိုလိုသည်။

- ရှုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အချက်များ**
- အဆောက်အအုံများ တည်ဆောက်ထားရှိမှု
 - အရေးကြီးသောအခြေခံအဆောက်အအုံများ
 - လူဦးရေ/မြို့ပြထူထပ်မှု

- လူမှုရေးဆိုင်ရာ အချက်များ**
- လူဦးရေတိုးပွားမှု
 - ထုံးတမ်းစဉ်လာအသိပညာစနစ်များ
 - စာတတ်မြောက်မှုနှင့်ပညာရေးအဆင့်အဆင့်အတန်း
 - အခွင့်အာဏာဆက်နွယ်မှုများ
 - အရပ်ဘက်ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှု၊ လူမှုရေးအဖွဲ့အစည်းများ
 - ကျားမရေးရာ၊ လူနည်းစုအုပ်စုများ
 - သတင်းအချက်အလက်များ လက်လှမ်းမီမှု

- စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အချက်များ**
- လူမှုစီးပွားအဆင့်အတန်း
 - ဆင်းရဲမှုနှင့် အာဟာရ
 - ချေးငွေများ လက်လှမ်းမီရရှိနိုင်မှု
 - ဝင်ငွေနှင့် စီးပွားရေးဖွဲ့စည်းပုံ
 - အရင်းအမြစ်များနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများအား လက်လှမ်းမီအသုံးပြုနိုင်မှု
 - သီးသန့် ဖယ်ချန်ထားမှုများနှင့် ငွေကြေးဆိုင်ရာ အခွင့်အလမ်းများ

- ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အချက်များ**
- မြေနှင့် ရေ အရည်အသွေး/ပမာဏ
 - စိုက်ခင်းများ၊ ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများ၊ သစ်တော
 - ဂေဟစနစ်၏ တည်ငြိမ်မှု
 - သဘာဝသယံဇာတများ ပြုန်းတီးမှု
 - အဆိပ်အတောက်ဖြစ်စေသော ပတ်ဝန်းကျင်အား ညစ်ညမ်းစေသည့် အရာများ

သဘာဝအရင်းအမြစ်များနှင့် ဘေးအန္တရာယ်များ

ဘေးအန္တရာယ် (hazard)

- သဘာဝလွန် ဖြစ်စဉ် (သို့) လူသားတို့၏ လုပ်ဆောင်မှုများကြောင့်၊ ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သော ဖြစ်ရပ်၊ သို့မဟုတ် အန္တရာယ်များကို ဆိုလိုပါသည်။

Resource ဆိုတာ ဘာလဲ???

- လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်း တစ်ရပ်လုံး၏ အောင်မြင် ဖြစ်ထွန်းခြင်း ကို ဖော်ဆောင်ရန်၊ အခက်အခဲ များကို ဖြေရှင်းရာတွင် သုံးသော အရာများ ကို ဆိုလိုပါသည်။
 - စီးပွားရေးနှင့် သက်ဆိုင်သော အရင်းအမြစ်များ
 - လူမှုရေးနှင့် သက်ဆိုင်သော အရင်းအမြစ်များ
 - အဖွဲ့အစည်းနှင့် သက်ဆိုင်သော အရင်းအမြစ်များ

အရင်းအမြစ်များ (Resources)

- လူထုအခြေပြုအဖွဲ့ အစည်း တစ်ရပ်လုံး၏ အောင်မြင် ဖြစ်ထွန်းခြင်းကို ဖော်ဆောင် ရန်၊ အခက်အခဲ များကို ဖြေရှင်းရာတွင် သုံးသော အရာများ ကို ဆိုလိုသည်။
 - စီးပွားရေးနှင့် သက်ဆိုင်သော အရင်းအမြစ်များ
 - လူမှုရေးနှင့် သက်ဆိုင်သော အရင်းအမြစ်များ
 - အဖွဲ့ အစည်းနှင့် သက်ဆိုင်သော အရင်းအမြစ်များ

စီးပွားရေးနှင့် သက်ဆိုင်သော အရင်းအမြစ်များ

- ကျေးရွာမှ ပိုင်ဆိုင်ပြီး ၊ ကျေးရွာ၏ စီးပွားရေး အောင်မြင်ဖြစ်ထွန်းမှုကို ပံ့ပိုးပေးသော အရင်းအမြစ်များ ကို ခေါ်ပါသည်။
- ဥပမာ အားဖြင့်
 - သဘာဝ (ပတ်ဝန်းကျင် ဆိုင်ရာ အရင်းအမြစ်များ) - မြေ၊ ရေ၊ သစ်တော၊ ကျောက်ဆောင် ကျောက်ခဲ၊ သတ္တု များ၊ စသဖြင့်
 - အခြေခံအဆောက် အဦများ - လမ်း၊ တံတား၊ မြောင်းဘောင်း၊ ရေသွင်း ရေထုတ် လက်တံများ၊ မြေအောက်ပိုက်လိုင်း များ၊ စသဖြင့်
 - စိုက်ပျိုးရေး ဆိုင်ရာ အရင်းအမြစ်များ - အမျိုးမျိုးသော သီးနှံစိုက်ပျိုးခြင်းများ၊ ရေ နှင့် ရေ၏ အရည်အသွေး များ၊ စသဖြင့်
 - တိရစ္ဆာန် - အမျိုးမျိုးသော တိရစ္ဆာန် မွေးမြူခြင်းများ (ကျွဲ၊ နို့စားနွားမ၊ ဝက်၊ ဆိတ် ကြက်၊ စသဖြင့်)
 - ငါးမွေးမြူခြင်း
 - တခြားသော ဝင်ငွေ ရရှိစေသော အရင်းအမြစ် များ - သဘာဝ အရင်းအမြစ်များ စုဆောင်းခြင်း
 - နည်းပညာ နှင့် သက်ဆိုင်သော အရင်းအမြစ်များ - မီးအားမြှင့်စက်များ၊ အသေးစား ရေအားလျှပ်စစ် များ၊ စသဖြင့်

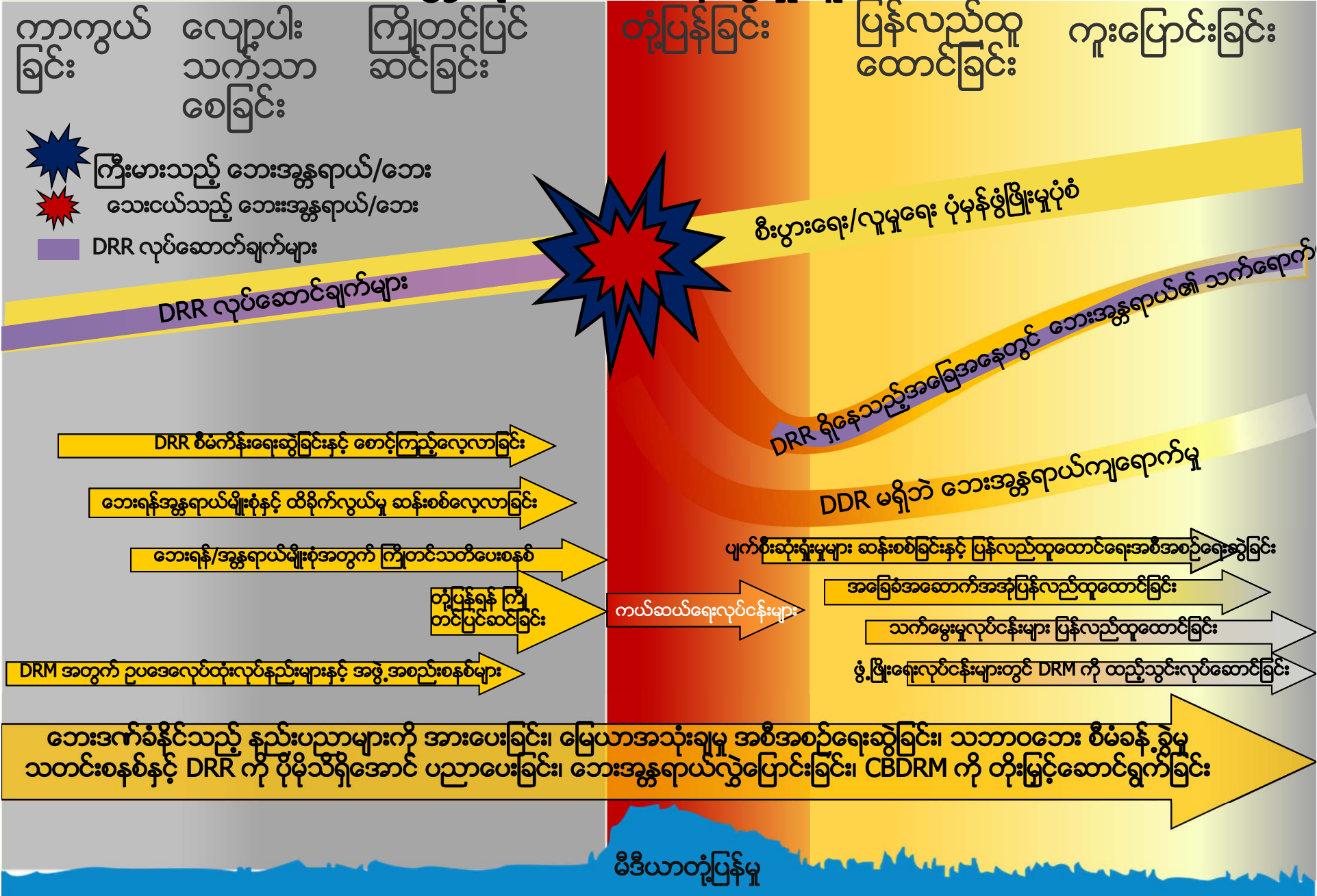
လူမှုရေးနှင့် သက်ဆိုင်သော အရင်းအမြစ်များ

- ကျေးရွာမှ ပိုင်ဆိုင်ပြီး ၊ ကျေးရွာ၏ လူနေမှု ဘဝများကို အောင်မြင်ဖြစ်ထွန်းမှုကို ပံ့ပိုးပေးသော အရင်းအမြစ်များ ကို ခေါ်ပါသည်။
- ဥပမာ အားဖြင့်
- ပညာရေးနှင့် သက်ဆိုင်သော အရင်းအမြစ်များ- ကျောင်း၊ ဆရာဆရာမ များ၊ စာကြည့်တိုက်များ၊ စသဖြင့်
- ကျန်းမာရေးနှင့် သက်ဆိုင်သော အရင်းအမြစ်များ - ဆေးရုံ၊ ဆေးခန်း၊ ကျွမ်းကျင်ဆရာမ များ၊ Nurses များ၊ ဆေးဝါးထောက်ပံ့ ထားရှိမှုများ၊ စသဖြင့်
- လူမှုနေ ဘဝ အချင်းအရာများနှင့် သက်ဆိုင်သော အရင်းအမြစ်များ - ဘုန်းကြီးကျောင်းများ၊ သာသနာရေး အဆောက် အဦများ၊ ဘုံ သာရေးနာရေး ပစ္စည်းများ၊ အားကစားကွင်းများ၊ စသဖြင့်
- ဆက်သွယ်ရေးနှင့် သက်ဆိုင်သော အရင်းအမြစ်များ - အသံခွဲစက်များ၊ ရေဒီယို၊ တီဗွီ စသဖြင့်

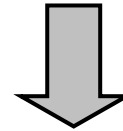
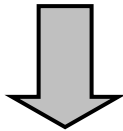
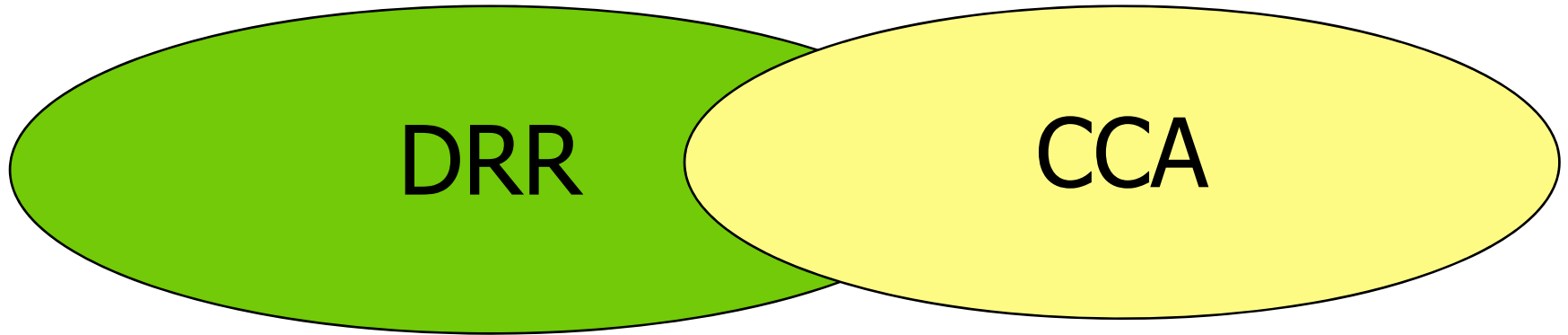
အဖွဲ့ အစည်းနှင့် သက်ဆိုင်သော အရင်းအမြစ်များ

- ကျေးရွာအတွင်းရှိ လူမှု အရပ် အဖွဲ့ အစည်းများမှ မိမိတို့ ကျေးရွာ စည်ပင်သာယာ ဝပြော စေရေးအတွက် ဖွဲ့ စည်းတည်ထောင် ထားသော လူမှု အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းကို ဆိုလိုသည်။
- ဥပမာ အားဖြင့်
- ကျေးရွာ ကော်မတီ - ကော်မတီဝင်များ ဖွဲ့ စည်းထားအပ်ခြင်း၊ ကော်မတီဝင်များ တွေ့ ဆုံဆွေးနွေးသော နေရာများ ?
- မိဘဆရာ အသင်းများ
- ကျေးရွာစီးပွားရေး ကော်ပိုရေးရှင်း - တွေ့ ဆုံသော နေရာများ
- အားကစားနှင့် သက်ဆိုင်သော club များ - တွေ့ ဆုံသော နေရာများ ၊ စသဖြင့်

ဘေးအန္တရာယ်စီမံခန့်ခွဲမှု မူဘောင်

DRR နှင့် CCA ကြား ချိတ်ဆက်မှုများ

- သဘာဝဘေးများအားလုံးကို လွှမ်းခြုံ
- ပြင်းထန်ဆိုးရွားသော ဖြစ်ရပ်များ
- အန္တရာယ်ကျနိုင်ခြေနှင့် ထိခိုက်လွယ်မှု ဆန်းစစ်ချက်
- အတိတ်နှင့် လက်ရှိဖြစ်ရပ်များအား ဆန်းစစ်ချက်
- ရေတိုဦးတည်ချက်
- ဟရိုဂိုမူဘောင်

- မိုးလေဝသနှင့် ဇလဗေဒဆိုင်ရာကပ်ဘေးများ
- ပြင်းထန်ဆိုးရွားသည့်ဖြစ်ရပ်များနှင့် တဖြည်းဖြည်းချင်းအရှိန်ယူကာ ပြင်းထန်လာသည့် ဖြစ်စဉ်များ
- သိပ္ပံအခြေခံသော CC ၏ သက်ရောက်မှု ဖြစ်ရပ်ဖော်ပြချက်များ
- လက်ရှိအခြေအနေပေါ်မူတည်ကာအနာဂတ် အတွက်လုပ်ဆောင်ချက်များကို ဖော်ထုတ်ခြင်း
- ရေတို + ရေရှည်ဦးတည်ချက်များ
- NAPAs , NAPs ဘာလီလုပ်ငန်း စီမံချက်၊ COPs of UNFCCC

DRR နှင့် CCA ကြား ချိတ်ဆက်မှုများ

တူညီသည့် ရည်ရွယ်ချက် -
 ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းကို တည်ဆောက်ရန် A တွက် DRR နှင့် CCA လုပ်ဆောင်ချက်များ A ဘေး
 တိုးချဲ့ A ရှိန်မြှင့် ဆောင်ရွက်ရန်။
 ထောင်စုနှစ်ဖွံ့ဖြိုးရေးပန်းတိုင်များ၏ A ဘင်မြင်မှုကို ပံ့ပိုးကာ စပိဆက်မပြတ်ဖွံ့ဖြိုးရေးကို
 A ထောက် A ပံ့ပြုရန်

ရာသီပတ်တုနှင့်ဆက်နွယ်သော A နှစ်ရာယ်များနှင့်ဘေးရန်များ A ဘေး A လေးထားပုံ
 တူညီခြင်း

ကဏ္ဍစုံမှ ကြည့်သည့် ရှုထောင့် A မြင်ရှိခြင်း
 ဆင်းရဲမှုလျော့ချခြင်းနှင့် သဘာဝသယံဇာတများ ရေရှည်တည်တံ့အောင် A ဘင်
 စီမံဆောင်ရွက်ခြင်း

ဘေးဒဏ်ခံနိုင်စွမ်းတိုးတက်စေခြင်းနှင့် တုံ့ပြန်နိုင်စွမ်းမြှင့်တင်ခြင်း
 ထိခိုက်လွယ်မှုဖြစ်စေသည် တူညီသော A ကြောင်းများကို ဖြေရှင်းခြင်း
 စွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ခြင်းနှင့် A သိပညာပေးခြင်း

